

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET
MINISTRY OF FINANCE

Julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuri

Kokonaisarkkitehtuurin välineet

0.9

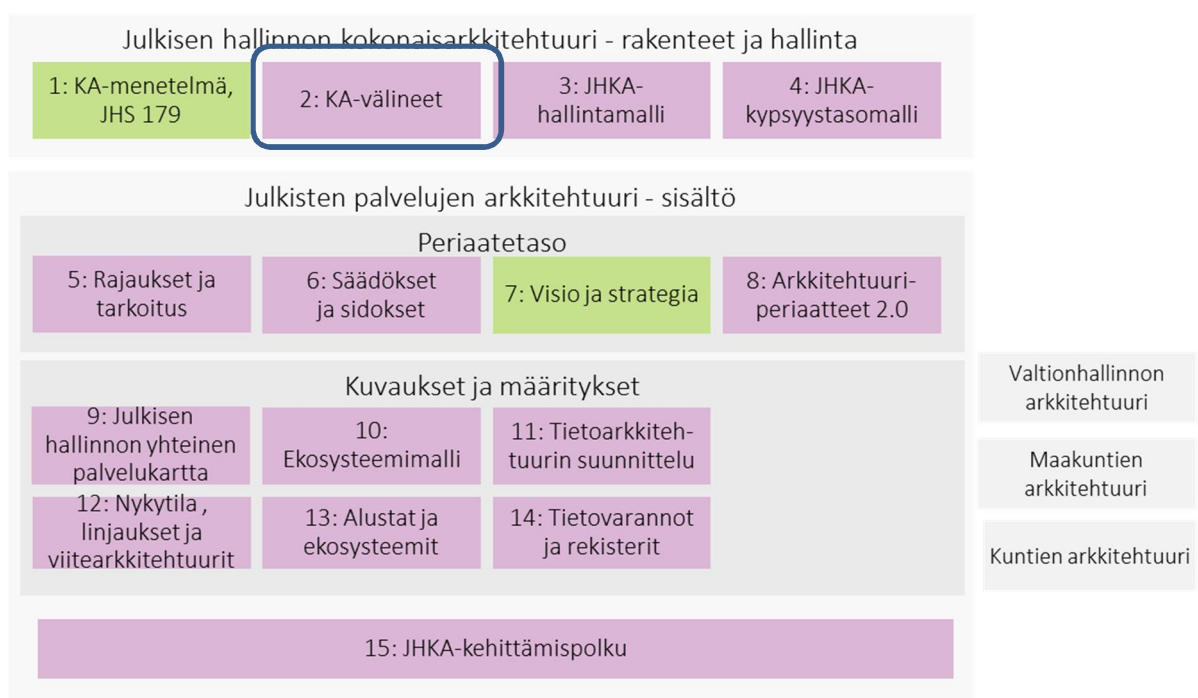
Päiväys 15.3.2016

Tiivistelmä

Dokumenttiin on listattu keskitetysti hankitut ja koko julkisen hallinnon käyttöön tarkoitetut kokonaisarkkitehtuurin kuvausvälineet. Jokainen väline on esitelty hyvin lyhyesti. Esittelyn lisäksi on kerrottu mistä kyseisestä välineestä on saatavissa lisätietoa.

Nämä välineet on tarkoitettu erityisesti yhteisten kuvausten ja määritysten luomiseen, julkaisemiseen ja ylläpitoon. Yksittäisen organisaatiolla on erilaisia tarpeita arkkitehtuurityöhön liittyen eikä näitä välineitä ole suunniteltu kattamaan kaikkia näitä tarpeita. Siten organisaatioilla voi olla omia arkkitehtuurityötä tukevia välineitä.

Tämä dokumentti on osa julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin kuvausta (kuva 1).

Kuva 1: KA-välineet –dokumentin sijoittuminen JHKA-kuvauksissa.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Välineet.....	4
2.1 Arkkitehtuurikuvausten tuottaminen.....	4
<i>JHS 179 – mallipohjat.....</i>	<i>4</i>
<i>JHS 179 - liite 5: KA-taulukot.....</i>	<i>4</i>
<i>JHS 179 – liite 6: KA-kuvausten visualisointi</i>	<i>4</i>
<i>Tietokantapohjaiset KA-kuvausvälineet.....</i>	<i>5</i>
<i>Arkkitehtuuripankki.fi</i>	<i>5</i>
2.2 Kuvausten ja määritysten julkaiseminen	5
2.3 Yhteentoimivuus –välineistö	5
2.4 Kehittämisen ohjaus ja hankesalkku	6
<i>Hankearviointi- ja lausunntomenettely.....</i>	<i>6</i>
<i>Yhteinen hankesalkku</i>	<i>6</i>

1 Johdanto

Kokonaisarkkitehtuurimenetelmä on kuvattu JHS 179 – suosituksessa Kokonaisarkkitehtuurin suunnittelu ja kehittäminen. Menetelmä on toimintatapa ja metodi, jolla arkkitehtuurityötä tehdään. Työtä tukevat välineet on valittu siten, että ne tukevat käytössä olevaa menetelmää.

Välineet on suunniteltu erityisesti julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin (JHKA) tarpeisiin. Siinä näissä korostuvat arkkitehtuurikehikon yleiset ja yleiskäyttöiset kohteet, kuten hallintamalli, periaatteet ja käsitteellinen taso. Viestintä on myös keskeinen tavoite ja toiminnallisuus JHKA-välineissä.

Organisaatiot puolestaan keskittyvät omassa arkkitehtuurityössään nykytilaan, konkreettisiin ja fyysisiin kohteisiin sekä järjestelmiin. Organisaatiot joutuvatkin arvioimaan arkkitehtuurivälineiden käyttötarpeet omista lähtökohdistaan ja täydentämään näitä yhteiskäyttöisiä välineitä omilla ratkaisuillaan.

2 Välineet

Julkisen hallinnon yhteistä kokonaisarkkitehtuurityötä tukemaan on valittu joukko välineet. Välineet on ryhmitelty käyttötarkoituksen mukaan seuraavasti:

- Kokonaisarkkitehtuurikuvausten tuottaminen
- Kokonaisarkkitehtuurikuvausten julkaiseminen
- (Semanttisen) Yhteentoimivuuden varmistaminen

Kokonaisarkkitehtuuriin liittyy olennaisesti myös kehittämisen ohjaus ja kehitysprojektien arkkitehtuurinmukaisuuden arviointi. Siihen liittyvä keskeinen työväline on yhteinen hankesalkku.

2.1 Arkkitehtuurikuvausten tuottaminen

JHS 179 – mallipohjat

Kokonaisarkkitehtuurimenetelmän (JHS 179) liitteenä on kuvauspohjia, joita kannattaa hyödyntää, mikäli kuvausten tuottamiseen käytetään tavallisia toimisto-ohjelmia (Microsoft Officen Excel, Powerpoint, Visio, Word jne). Ajantasaisen JHS 179 –suosituksen löytyvät JHS-sivuilta; www.jhs-suositukset.fi

JHS 179 - liite 5: KA-taulukot

Liite 5 on excel-työkirja, jossa on noin 30 välilehteä ja kullakin on yksi mallipohja. Etusivu – nimiselle välilehdelle on koottu luettelo kaikista työkirjassa olevista pohjista. Pohjat on ryhmitelty arkkitehtuurinäkökulman mukaan; lisäksi osa pohjista on tarkoitettu näkökulmia leikkaavien matriisien tekemiseen. Mallipohjat on tarkoitettu erilaisten listausten (salkkujen) kokoamiseen ja hallinnointiin.

JHS 179 – liite 6: KA-kuvausten visualisointi

Liite 6 on pdf-esitys, johon on koottu esimerkkejä ja ohjeistusta visuaalisten kuvausten (kaavioiden) tekemisestä. Powerpoint - tiedostossa on yhteensä noin 90 diaa. Dioilla on esimerkkipohjia, joita voi mm. hyödyntää seuraavien kuvausten tekemisessä:

- Prosessikartta

- Prosessien välinen vuorovaikutus
- Toimijoiden välinen vuorovaikutus
- Kyvykkyysskartta
- Käsitelmä
- Tietojärjestelmäkartta
- Tietojärjestelmien välinen vuorovaikutus

Tietokantapohjaiset KA-kuvausvälineet

Toimisto-ohjelmilla tehtyjen kuvausten ylläpitäminen voi olla hankalaa ja työlästä, jos organisaatio on iso ja kuvattava arkkitehtuuri on monimutkainen. Tällöin kokonaisarkkitehtuuria kannattaa kuvata tietokantapohjaisella, erikseen tarkoitukseen suunnitellulla KA-kuvausvälineellä. Tietokantapohjaisuus mm. mahdollistaa arkkitehtuurielementtien uudelleenkäytön ja elementtien välisten suhteiden (relaatioiden) hallinnan.

Arkkitehtuuripankki.fi

Valtiovarainministeriö on hankkinut julkisen hallinnon käyttöön KA-kuvausvälineen. Toimittajana on QPR. Väline on erikseen sovittaessa kaikkien julkisen hallinnon organisaatioiden käytössä. Lisätietoa välineestä ja sen käyttöönotosta löytyy <https://www.arkkitehtuuripankki.fi/>.

2.2 Kuvausten ja määritysten julkaiseminen

Julkisen hallinnon yhteiset visuaaliset kokonaisarkkitehtuurikuvaukset julkaistaan avoimessa Arkkitehtuuripankissa (www.arkkitehtuuripankki.fi) ja dokumenttimuotoiset kuvaukset avoimen datan portaalissa (www.avoindata.fi). Kyseiset kuvaukset ovat ns. hyväksytyjä kuvauksia.

Julkisen hallinnon yhteisiä kuvauksia hallinnoi JUHTAn alainen JHKA-työryhmä. Työryhmällä on oma wiki ja sähköinen työtila, joissa ajoittain julkaistaan kuvausten työversioita.

- Julkinen Julk-ICT wiki: <https://wiki.julkict.fi/julkict/juhta/juhta-tyoryhmat-2016>
- JHKA-työryhmällä on tunnistautumista edellyttävä oma työtila [Sähköinen työtila](#)

Valtiovarainministeriö yhtenäistää informaatio-ohjausta VAHTI-ohjeiden, JHS-suositusten ja JHKA-määrittelyjen osalta. Yhteiselle alustalle laaditaan kunkin ohjetyypin tarvitsemat toiminnallisuudet. VAHTI-ohjeiden osalta uusi portaalit julkaistiin joulukuussa 2016, muut tulevat käyttöön vuoden 2017 aikana.

Kokonaisarkkitehtuuriin liittyvää keskustelua käydään usein myös LinkedIn-sivustolla JulkICT-strategia-ryhmässä.

2.3 Yhteentoimivuus –välineistö

Yhteentoimivuus –välineistöllä pyritään varmistamaan julkisen hallinnon sisäinen semanttinen yhteentoimivuus. Yhteentoimivuuden viitekehys on kuvattu JHS 179 –suosituksen liitteessä 7. Liitteessä kuvataan viitekehys näin: ”*Semanttisen yhteentoimivuuden viitekehys koostuu tietojärjestelmien semanttista yhteentoimivuutta toteuttavasta menetelmästä (yhteentoimivuusmenetelmä) ja menetelmän tulosten dokumentaatiotavasta tähän soveltuvalla välineistöllä.*” Lisätietoa menetelmästä ja välineistöstä löydät JHS 179 –suosituksen liitteestä 7 sekä Yhteinen tiedon hallinta-hankkeen sivuilta (<https://wiki.julkict.fi/julkict/yti>).

2.4 Kehittämisen ohjaus ja hankesalkku

Julkisen hallinnon ICT-kehittämistä ja sen vaikuttavuutta halutaan seurata keskitetysti valtiovarainministeriön ja eduskunnan toimesta.

Hankearviointi- ja lausuntomenettely

Kehittämisen ohjausta varten on käytössä keskitetty hankearviointi- ja lausuntomenettely. Arvioinnin tarkoituksena on osaltaan varmistaa, että:

- käynnistetään vain sellaisia hankkeita, joilla on onnistumisen edellytykset
- hankkeiden kustannukset ja hyödyt on realistisesti arvioitu ja hyötyjen realisointi suunniteltu
- hankkeissa kehitettävät ratkaisut ovat yhteentoimivia.

Hankearviointi- ja lausuntomenettelystä löytyy lisätietoja VMn internet-sivuilta (<http://vm.fi/hankearvioinnit-ja-lausunnot>).

Yhteinen hankesalkku

Arviointien ja lausuntojen lisäksi seuranta tehdään hankesalkun avulla. Käytännössä tämä tarkoittaa, että valtionhallinnon organisaatioiden on vietävä merkittävien ja/tai kustannuksiltaan yli miljoonan euron ICT-projektien ja hankkeiden tiedot VMn ylläpitämään, yhteiseen hankesalkkuun.

Hankesalkusta löytyy lisätietoja VMn internet-sivuilta (<http://vm.fi/hankesalkku>).

Muutoshistoria

Versio	Päiväys	Tekijä	Tarkastaja	Hyväksyjä	Muutoshistoria
0.9	2017-03-15	Jari Kallela			Päivitetty palautetta varten
0.3	2016-11-8	Jari Kallela			päivitetty ja liitetty muihin JHKA 2.0 luonnoksiin
0.2	2016-08-22	Anu Ylä-Pietilä			Lisätty kappaleisiin sisältöä
0.1	2016-08-08	Anu Ylä-Pietilä			Ensimmäinen työversio, jossa otsikkotaso